

حسن روحانی معتقد است نگاه دولتش به بیرون نبوده، «فرهیختگان» صحت این گزاره را بررسی کرد

از آب خوردن مردم تا واشنگتن دی سی

دعوت می کردند. SPV، INSTEX، کانال مالی سوئیس و... وعده‌های سرخرمی بودند که حسن روحانی دولتش مدت‌ها برای تحققش صبر کردند و خبری نشد. در این مدت البته آنها مسسیرهای ارتباطی با شرق را هم محدود کردند و از امکانی که برای توافق و گسترش ارتباطات با کشورهایی چون چین و روسیه پدید آمد، استفاده نکردند. نمونه واضح آن هم سفر مهم رئیس‌جمهور چین به ایران برای آماده کردن توافق ۲۵ ساله بود و رساندن روابط تجاری فی‌مابین به ۶۰۰ میلیون دلار که با واکنش سرد طرف ایرانی روبه‌رو باعث شد همین اسمال پیگیری توافق یادشده به تاخیر بیفتد و البته اعتماد پکن به ایران هم به‌صورت جدی مخدوش شود.

با این تفاسیر باید گفت که اظهارات روحانی مبنی بر اینکه دولتش نگاه به خارج نداشته و اعتناش به داخل بوده، خیلی مستند و مستدل نیست و واقعیات تاریخی چیزی دیگر را نشان می‌دهد، علاوه بر اینکه در میدان عمل اگر روحانی امروز نمی‌تواند نگاهی به خارج داشته باشد علتش ناتوانی و بسته بودن مسیرهاست و نه اینکه او خواهان آن نیست.

حسن روحانی رفع مشکلات داخلی از مسیر تعامل با غرب یعنی اروپا و به‌ویژه ایالات متحده آمریکا بود. برای مثال واردات کالایی ایران از این کشور یعنی ایالات متحده از ۱۳۶ میلیون دلار در سال ۲۰۱۷ به ۴۴۰ میلیون دلار در سال ۲۰۱۸ (همان سال که ترامپ در میانه آن از توافق خارج شد و در ماه‌های پایانی تحریم‌ها را برگرداند) افزایش داشته که معادل ۳۱۲ برابر شدن بود یا حجم واردات ایران از کشورهای اروپایی که از بیش از ۲۰ درصد ابتدای دهه ۱۳۸۰ به کمتر از ۱۵ درصد در سال ۹۳ رسیده بود، بعد از برجام رو به افزایش گذاشت و رشد سریعی را تجربه کرد، به طوری که سالانه و تا قبل از خروج ترامپ از برجام، به‌صورت میانگین دو تا سه درصد بیشتر می‌شد. به این موضوع طنز صبر استراتژیک دولت روحانی تا یک سال بعد از اردیبهشت ۹۷ را هم می‌توان اضافه کرد، یعنی همان ایامی که با وجود بازگردانده شدن تحریم‌ها دولت منتظر اقدام اروپایی‌ها برای همکاری اقتصادی با تهران و جبران خسارت خروج آمریکا از توافق هسته‌ای بود. در این یک سال اروپایی‌ها مدام دست‌دست می‌کردند و هر روز با وعده‌ای ایران را به تداوم انتظار

در آن نداده است، چرا که او همین چند روز پیش یعنی درجلسه پنجم مهرماه ستاد ملی مقابله با کرونا دوباره همه‌چیز را به سیاست خارجی و تحریم ربط داد و گفت: «مردم اگر می‌خواهند برای کمبود و مشکلات لعن و نفرین کنند، آدرس آن کاخ سفید در واشنگتن است و کسی آدرس اشتباه به آنها ندهد.» درکنار او البته دیگر کارگزاران دولتش هم اینگونه بودند و به همین شکل اظهارنظر می‌کردند، برای مثال ولی‌الله سیف رئیس کل بانک مرکزی وعده شکوفایی اقتصاد ایران در سال ۹۴ و بعد از توافق هسته‌ای را می‌داد یا اکبر ترکان که می‌گفت: «منتظر هجوم سرمایه‌های خارجی بعد از توافق هسته‌ای باشید.» یا علی یونس‌ی که بالاتر از آنها به مردم وعده می‌داد: «اکنون کشور از بیکاری رنج می‌برد، جوانان مشکل عدم استطاعت مالی برای ازدواج دارند و دولت وظیفه دارد این مشکلات را برطرف کند و امیدوارم با لغو تحریم‌ها این مشکلات برطرف و کارهای عمرانی نیز با سرعت بیشتری انجام شود.»

درکنار همه اینها اظهارنظرهای عجیب‌وغریبی را که درخصوص عدم اجرای برجام و خسارت‌های این اتفاق برای مملکت عدد و رقم هم بیان می‌کردند، در نظر بگیرد و ببینید که اعضای دولت روحانی چه وضعیتی برای کشور رقم زده بودند. برای مثال اکبر ترکان مشاور و معاون حسن روحانی در سال ۹۴ گفت وگویی بیان کرد که ضرر تاخیر در اجرای برجام روزانه ۱۰۰ میلیون دلار است!

و سخنرانی‌های مختلف خود پیش‌زمینه توسعه اقتصادی را دیپلماسی و سیاست خارجی می‌داند و حتی می‌توان این طور برداشت کرد که او مهم‌ترین پیش‌زمینه اقتصاد پویا را روابط خارجی تصور می‌کند. کسی که معتقد است بدون تعامل بین‌المللی نمیتوان رشد کرد، و حتی بالاتر از آن موفقیت کشور در حوزه‌هایی چون مبارزه با فساد را هم در توسعه روابط خارجی وجهانی شدن می‌داند. (برای مطالعه بیشتر به «سمنار تحولات نوین بین‌المللی و آینده ایران» که در دی‌ماه ۹۸ با سخنرانی سریع‌القلم در دانشکده اقتصاد و علوم سیاسی دانشگاه شهید بهشتی برگزار شد، مراجعه کنید، او در این سخنرانی تاکید می‌کند که جدی‌ترین راه مقابله با فساد ارتباط جهانی است. او معتقد است که هرچه ارتباط با دنیا بیشتر و سیستم بانک ایرانی جهانی شود، فساد نیز کمتر می‌شود.) اینها البته صرفنظر از این نکته است که شخص محمود سریع‌القلم بعد از ناکام ماندن توافق هسته‌ای در گفت‌وگویی با ماهنامه اندیشه‌پویا در تابستان ۹۷ به‌صراحت دست به بیان اعترافات بزرگی زد و گفت که «هم‌زمان با مذاکرات ایران و قدرت‌های جهانی فضایی در کشور ایجاد شد که می‌گفت اگر برجام شکل بگیرد، تحریم‌ها برداشته می‌شود، سرمایه‌گذاری خارجی فوراً شروع می‌شود و همه مشکلات حل خواهد شد. این تصور از برجام از ابتدا اشتباه بود... وزارت خارجه به‌گونه‌ای وانمود کرد که انگار با برجام همه مسائل حل خواهد شد و این اشتباه بود.»

فرهیختگان روزگذاشته جناب روحانی حرف قابل توجه و تاملی بیان کردند که هرچند مثل بسیاری دیگر از اظهاراتشان فاقد ادله‌های لازم و کافی برای پذیرش در افکار عمومی و فضای کارشناسی کشور بود، اما به‌خاطر اهمیتی که در تعیین تکلیف هشت سال مدیریت اجرایی کشور دارد باید حتماً مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرد. رئیس دولت‌های یازدهم و دوازدهم در جلسه هیات دولت صبح چهارشنبه اظهار کرد: «آدرس اشتباه ندهیم، تحریف نکنیم، واقعیت‌ها را برای مردم بیان کنیم. البته این معنایش این نیست که ما در برابر توطئه‌های دشمنان ترسیده‌ایم و عقب‌نشینی کرده‌ایم یا مشکل داریم اما شرایط جنگ با شرایط صلح متفاوت است و همه باید این واقعیت‌ها را بدانند. عده‌ای می‌گویند اشکال دولت این است که نگاهش به بیرون است. پاسخ این حرف در پنجشنبه‌هاست که ما هر هفته افتتاح داریم. این حرف غلط را که نگاه دولت به بیرون است، دیگر تکرار نکنید.» چنانکه گفتیم، این حرف حسن روحانی و پذیرش یا رد آن مساوی برداشتی است که آیندگان از این برهه تاریخی کشور خواهند کرد و از همین منظر نیز باید حداقل برای ثبت در تاریخ هم که شده با جمع‌بندی‌های علمی و تجربی و مبتنی بر استدلال‌های منطقی کاری کرد که قضاوت آیندگان از این برهه قضاوتی صحیح باشد و این صرفنظر از ارزش راهبردی آن در کوتاه‌مدت است، به این معنا که در انتخابات آتی ریاست‌جمهوری که تعیین‌کننده سرنوشت احتمالا هشت ساله آینده کشور است باید مردم با شناخت صحیح وارد میدان شوند و انتخابی صحیح داشته باشند.

خلاصه کلام روحانی در اظهارات روز چهارشنبه این بود که او و دولتش نگاه‌شان به درون بوده و نه بیرون، برای ارزیابی این موضوع باید به دو مساله توجه کرد؛ اول اظهارات و سخنان روحانی و اعضای دولتش در این سال‌ها و دوم هم عملکرد آنها در این مدت.

گره‌گشایی داخلی از مسیر سیاست خارجی دولت روحانی اساساً توسعه اقتصادی و حتی برخی موارد را که ذکر خواهیم کرد از مسیر سیاست خارجی می‌دید و در همین راه هم برای رفع و رجوع مشکلات حرکت کرده است. تئوریسین و مشاور نزدیک حسن روحانی یعنی محمود سریع‌القلم که در این سال‌ها تئوری‌های وی در دولت روحانی اجرا شده در مقالات

گفت‌وگو

معاون اسبق رئیس‌جمهور در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

بازارها در کشورها شده، دولت حداقل اقدامی برای ساماندهی آن کند تا باور کنیم دیدگاهش تغییر کرده است

مهم‌ترین معضل تولید، مساله بانک‌هاست، دولت بگوید چه اقدامی کرده‌است؟ یکی از معضلات مهم تولید همین مساله بانک‌هاست، دولت بگوید در این زمینه چه اقدامی کرده‌است؟ آنها باید گزارش دهند که در رابطه با تسهیل صادرات و کاهش مالیات تولید چه کرده‌اند یا مشکلات امنیتی اجتماعی را چگونه حل کردند؟ به‌نظر من اگر دولت بخواهد واقعا عملیاتی کار را دنبال کند، باید بگوید ۱۰ مشکل عمده و اصلی تولیدکنندگان چیست و آن را رفع کند؛ طوری که وقتی به‌سراغ تولیدکننده می‌روید بدانید بسیاری از کارهایی که به‌خاطر تصمیم‌ها و سیاست‌های غلط دولت بوده، کاهش پیدا کرده است.

دولت بازار، دلار، بورس و خودرو را ساماندهی کند تا بگوییم دیدگاهش تغییر کرده‌است وقتی دولت بازار دلار و بورس را بازار خودرو را این‌گونه می‌کند، مشخصاً سرمایه‌ی پول وارد تولید نمی‌شود؛ چه کسی باید با دلارها برخورد کند؟ چه کسی باید ریشه دلالتان را بزند، چه کسی باید تزخیر تولید را مستقیم برقرار کند، چه کسی با رانت‌خوارها باید برخورد کند، چه کسی باید جلوی واگذاری‌های بی‌قانون را بگیرد که منشأ فساد شده‌اند، دولت اگر این کارها را انجام داد معلوم است دیدگاهش تغییر پیدا کرده است.

آیا دولت زرمی برای بهبود این شرایط دارد؟ متأسفانه تسلطی بر بازار نیست، وضعیت دلار نیز مشخص نیست، بورس آن‌طور که باید و شاید کمک نمی‌کند، بازار سرمایه رهاست و تولید دچار رکود شده است، از این‌رو باور به این مساله که واقعا آقایان امید به بیرون ندارند، کاهش پیدا می‌کند، هرچند امیدواریم این تغییر اتفاق بیفتد و به کشور کمک شود.

یک مساله دیگر این است که برخی معتقدند آقای روحانی منظور از خارج، ارتباط با غرب و آمریکاست که حالا به‌خاطر تحریم‌ها به بن‌بست خورده و تفکر این دولت عملاً کشورها شرقی مثل روسیه و چین را نادیده گرفته است. نظر شما چیست؟ همین‌طور است، اصلاً کسی معتقد نیست که ما نباید ارتباط با خارج را کشور داشته باشیم، اما این ارتباط باید عادلانه و مسالمت‌آمیز باشد طوری که ما بتوانیم از تمام ظرفیت منطقه استفاده کنیم. درحال حاضر ۷۰۰ میلیون نفر ظرفیت بازار این منطقه است که اگر خوب استفاده کنیم، کالای ما احیا می‌شود، حرف ما به دولت آقای روحانی این است که شما از ظرفیت‌های روسیه، چین، هند و از ظرفیت‌های منطقه با حفظ منافع کشور استفاده کنید.

دولت ظرفیت اقتصادی چین و روسیه را در هفت سال گذشته نادیده گرفت طبیعی است که هر کشوری به دنبال منافع خودش باشد، اما برخی مانند آمریکا روحیه استکباری دارند و به دنبال نابودی ما هستند، ولی واقعا ما چنین استنباطی در رابطه با چین و روسیه نداریم، آنها می‌خواهند با ما مبادله اقتصادی داشته باشند، چرا ما نباید از این ظرفیت استفاده کنیم؟ متأسفانه این ظرفیت در دولت فعلی نادیده گرفته شد و ظرفیت بزرگی از دست رفت، از این‌رو امیدواریم در چندماه باقی‌مانده همین تغییر مسیر را ادامه دهند تا ضرر کشور کاهش پیدا کند.

سفیر سابق ایران در ایتالیا در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

اگر دولت نگاه به بیرون نداشت همه مشکلات کشور را به واشنگتن دی سی مرتبط نمی‌کرد

از چه جهت فرصت‌ساز است؟ صنایع ما فعال شده‌اند و اجازه نمی‌دهند ما واردات انجام دهیم، یعنی تولید داخلی و کارخانه‌های ما امروز دارند به ظرفیت کامل می‌رسند، بنابراین موضع قبلی رئیس‌جمهور موضع خطایی است.

اینکه آدرس غلط بدهیم که همه مشکلات ما ناشی از آمریکا است، این به اعتقاد من، عبور از مواضع انقلابی و نفی ظرفیت‌های انقلاب است. چرا باید دلار در کشور ما به‌رغم همه ظرفیت‌هایی که داریم به ۳۰ هزار تومان برسد؟ آیا غیر از این است که دولت مستأصل است و نمی‌داند راهکارش چیست؟

دولتداری به شیوه لیبرال فرجامی بهتر از این ندارد بنابراین مشکل دولت این است که تفکر و ایمان انقلابی ندارد و نمی‌خواهد در چارچوب انقلاب حکومت‌داری کند. نگاه این دولت لیبرال و پیوستن به جامعه جهانی با پذیرش نرم‌های سلطه‌طلبانه بین‌المللی است، مثل سند ۲۰۳۰ و برجام و تمام نرم‌هایی که آنها ساخته‌اند برای سلطه بر کشورهاست که ما باید از این فضا بیرون بیایم و در پارادایم و زیستگاه تفکر انقلابی، خودمان را تعریف کنیم.

دولتداری به شیوه لیبرال فرجامی بهتر از این ندارد، چرا که ما باید پول ملی را تقویت می‌کردیم نه اینکه دست در جیب ملت کنیم. چه کسی گفته که در این کشور باید بیشتر از ۵ یا ۶ میلیون حقوق گرفت، هرچه شما بالاتر می‌آیید قرار نیست که بیشتر برخوردار شوی. حقوق ۵۰ میلیونی، ۶۰ میلیونی، ۲۰۰ میلیونی پذیرفته شده نیست. اگر می‌خواهید لیبرال و بر اساس نخبه‌گرایی ساختار را اداره کنید، همین وضعیت حاکم می‌شود.

ما باید بر اساس تکلیف‌گرایی این کار را انجام دهیم و در این زمینه نخبگان مؤمن را بر سر کار بیآوریم، نه کسانی که درباره انقلاب بی‌باور هستند.

دولت نمی‌تواند نگاهش به بیرون را تغییر دهد باوجود این، در این ۶ ماه باقیمانده تغییر نگاه دولت می‌تواند تاثیرگذار باشد؟

دولت نمی‌تواند نگاهش را تغییر دهد، چرا که این یک تفکر است، آقای روحانی ۴۰ سال است با این تفکر در انقلاب کار کرده و سوابق ایشان ناظر بر همین امر است، بنابراین تفکر انقلابی یعنی تفکر حاج‌قاسم سلیمانی؛ لذا اگر آقای روحانی می‌تواند به قاسم سلیمانی تبدیل شود، قطعاً می‌تواند یک حکومت انقلابی هم شکل دهد. امروز شاخص ما سردار سلیمانی است، چرا که ایشان صرفاً فرمانده نبرد با داعش نبود، ایشان فرمانده سیاست خارجی در حوزه غرب آسیا نیز بود. متأسفانه کارنامه دولت‌های مختلف طی ۴۰ سال گذشته طبق فرمایشات رهبر انقلاب در حوزه عدالت و اقامه قسط نمره نگرفته است، درحالی که هدف انقلاب اقامه قسط و عدل بود و اگر ما قسط و عدل را از دست‌و‌کار خارج کنیم، چیزی برای عرضه به مردم و افکار عمومی نمی‌ماند.

ابوالفضل ظهروند، کارشناس مسائل بین‌الملل در گفت‌وگو با «فرهیختگان» به بررسی زمینه‌های تغییرات گفت‌مانی و فکری رئیس‌جمهور در ارتباط با غرب پرداخت که در ادامه آن را از نظر می‌گذرانید.

روحانی روز گذشته مدعی شده است اینکه در مورد دولت گفته می‌شود نگاه دولت به بیرون است درست نیست و نباید این حرف را تکرار کنید. تحلیل شما از این صحبت روحانی در ۶ ماه پایانی دولت چیست؟

سخنان جناب رئیس‌جمهور یک امر درستی است و ایشان واقعیتی را مطرح کرده که باید هفت سال قبل به آن توجه می‌کردند. همان‌طور که رهبر انقلاب هم به دفعات تاکید داشتند که مساله نیازمند توجه به ظرفیت‌های داخلی است و ما باید مسائل خودمان را بر پایه ظرفیت و موقعیت خودمان تعریف کنیم. این به هیچ‌عنوان کار عادلانه و صحیحی نیست که بخواهیم مسائل داخلی را وابسته به متغیرهای بیرونی تحلیل کنیم، چرا که این امر کاملاً برخلاف عقل و دولت‌داری است.

دولت باید از مردم عذرخواهی هم می‌کرد اینکه آقای روحانی به این جمع‌بندی رسیده‌اند، امری مثبت است، هرچند ایشان می‌توانست به‌جای اینکه این را به‌عنوان موضع اولیه خود به مردم بگوید، از آنها عذرخواهی کند، چرا که عذرخواهی کردن یک نوع شجاعت است. اما اگر بخواهند بگویند از ابتدا چنین نگاهی داشتند، درست نیست، چرا که ما مراجعه به مواضع ایشان در سخنرانی‌های متعدد مسیر هفت سال گذشته مشخص می‌شود. رئیس‌جمهور همه مسائل از جمله نان و آب را نیز به برجام گره زد، درحالی که برجام پروژه‌ای بود که بدموکرات‌ها و غرب بسته شد و هدف آن این بود که تحریم‌ها به مرحله لغو برسد که البته هیچ‌وقت لغو نشد.

ادعای عدم نگاه به غرب با ربط دادن همه مشکلات کشور به واشنگتن دی سی در تضاد است

اما رئیس‌جمهور چند روز گذشته نیز اعلام کرد باید کاخ سفید را لعنت کنید.

بله، موضع هفته گذشته آقای روحانی با موضع روز گذشته ایشان متفاوت و در تضاد است. وقتی رئیس‌جمهور همه مشکلات داخلی را با آمریکا مرتبط می‌کند، یعنی ما از جنبه رویکردی و جهت‌گیری‌های انقلابی‌مان درحال خطا هستیم، درحالی که یا باید انقلاب را قربانی کنیم یا مساله را به‌سمت بیرون آدرس بدهیم.

مساله ما تحریم نیست. اتفاقاً اگر ایشان می‌خواهد این مشکل را رفع کند، باید بپذیرد که همه تحریم مشکل‌ساز نیست و بخشی از آن هم فرصت‌ساز است.